

„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељу, средом, петком и недељом.

Цена је на годину 12 фор. на по год. 6 фор. на четврт године 3 ф. на месец 1 фор. а. вред. за Аустрију, а за Србију на годину 120 гроша на по год. 60, а на четврт године 30. гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по колицини врта, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 нов., за жиг увек по 30 п. Доноси се шаљу уредништву, а предшта и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у кући број 888. код „златног једнорога.“

Број 62.

У Новоме Саду у петак 29. маја 1870.

Год. V.

У Новом Саду 28. маја.

Због римокатолички духова, нема никакви вести из Беча. И државници и политици као и журналисте гледе да се одморе за та два дана, како би опет наново одпочети могли, још са већом снагом свој стари посао: стављање којикаких комбинација о будућем уређењу Аустрије; сваки наравно са свога гледишта. Међу тим, ни тај одмор баш не пролази тако несваки, као што то у другим случајевима бива. И ту прилику употребљују интересовани људи за своје цели, и баш у то време највише ће бити да се на двору бечком плету интриге, јер у Аустрији је од векова, и свака влада, интригом дворском на крман државе долазила. На тако је и сад. Феудалци, који су увек имали по највише утиса на меродавним местима сдружени са ултрамонтанцима, интригују против Потоцкове акције, против изравнања, јер се надају, да ће се они моћи дочепати преваге у држави, ако осујете Потоцкове покушаје. Политици народносне државо-правне опозиције у атар опет иде то усилјавање феудалаца, јер су уверени, да се тиме само постигнуће њене цели служи; с тога се она сад служи феудалцима као средством. Ово наравно не чини она по избору, него по нужди, јер је политика гр. Потоцког на то приморана. И та, по нужди скрпљена алијансија народносне државо-правне опозиције са феудалним и ултрамонтанним живљем по свој прилици одржаће превагу у овом данашњем процесу, консолидовања западне половине аустро-угарске државе, јер су феудалци навалили да оборе Бајета, што ће им сад већ доста лако за руком испасти, пошто је он у више прилика показао да није тако „особито“ мудар државник, као што су га централите немачке у почетку биле разгледале. Шта више, они су га већ толико у јавном мњењу подкопали, да се о њему држи: да је још навукао на државу неповољне околности онде и онда, где и кад је требао да их одклони. Осим тога, његов „шпекулантски“ талент такође му много смета, и заузимање за турске железничке артије на бечкој берзи, које су феудалци такође на његову штету, против њега умели употребити, јако му је полагајте погрешло. С тога је већ сад слаб изглед, да ће се још дуго моћи одржати на канцеларству аустријском, с тим више, што га ни Мађари, којима је за љубав жртвовао пре три године Ческу, нису вољни подржавати.

Кад Бајет падне, онда већ нема изгледа ни за Потоцкога да ће остати, ма да је науман одмах, чим се рајхрат скуп, онажити из овога своје министарство; дотле још треба да прође нешто времена, а у томе се може много шта догодити, што за сад изгледа да је далеко. А онда долази ред на народносну државо-правну опозицију, да се дати вршња своје задаће. Наравно да ће по својој програму државо-правна опозиција морати одмах у сукоб доћи са феудалцима и ултрамонтанцима, али ове ће моћи лако победити, пошто они за себе неће никако бити доста снажни, да могу борбу водити са данашњом народносном опозицијом.

Тек после пада Бајет-Потоцкијевог дакле настаће нова ера политичког живота Аустрије, која ће у себи довести кличку сталног консолидовања, и трајашности. Наравно та ће се развити у духу државо-правне данашње опозиције циолиставске; за основ пак служиће јој мисао федерације. То пак и јесте једина могућа форма под којом аустријска држава може као така опстати.

Угарски сабор такође се одмара; и он је наступио духовске верије. Међу тим се у Пешти чине припреме, да се тело погубљеног министра-председника од 1848 год. — грофа Вајанја, свечано пренесе у нарочиту гробницу. Та свечаност је данас. Да би се избегао вид политичке демонстрације, неће ни влада ни сабор званично присутни бити; сабор је с тога и продужио верије духовске за један дан више, и тек ће се сутра дан после те свечаности држати седнице. Дал ће се пак одма у сабору предузети у саветовање владин предлог о муниципалној реформи, — као што се држи — није извесно, јер се појавила једна неповољна околност по владу, која може лако цео тај предлог оборити. Околност та ова је: што је министар унутарњи, — као што пишу из Пеште „Ванд.“ — наново поднео оставку „због болести,“ коју је подрепио том одлучном изјавом, да неће више ни једног акта као министар пот-

писати, хоће дакле пошто по то, да изступи из министарства. Пошто пак министру унутарњи послова у дужност спада, да ваступа и брани владин предлог о муниципалној реформи, — овај досадашњи као што се види, то неће да чини, то се влада наша у неприлици. Тога ради је у понедељак држан министарски савет у коме је тражен кандидат који ће заменити Рајнера кад овај одступи. Као што се разуме, кандидата је било на сваки прст, али они који би влада хтела, неће да се приме, а оно који би хтели, неће опет влада. Тако је сав изглед да ће овај предлог о реформи муниципалној, влада морати повући натраг, јер ни сам Луд. Хрват који га је направио, неће да прими столицу министарства унутарњих дела по ту цену, да пред сабором „своје сопствено дело“ брани.

Депутација загребачког становништва, која је ишла у Беч цару да се тужи, на истује хрватске владе, и против тога, што иста није допустила народу да на уобичајени начин прослави успомену на бана Јелачића одговорно је цар: да је његова воља, да се успомена на Јелачића бана поштује, и да ће народити против смутљиваца строгу потрагу. Дал ће и овој вољи Дим-бан прокисити уздајући се у свепопуштност свог патрона Андришија; и дал ће овај покушати, да осујети извршење царске воље у овом одговору његовом изражене видиће се. За сад се само може констатовати то: да би у правој уставној држави министру и поглавци једне земље у подобном случају заостало само то, да у достојније руке преда руковођење оних дела, која су њему поверена.

За шпаволоког краља све су слабији изгледи. У једној од последњих седница кортеских на предлог једног ваступника закључено је великом већином, да при избору краља решава апсолутна већина свију изабрани ваступника народних, (а не само оних који су у седници присутни.) Све присталице херцеза Монпанзије гласале су уз мањину. — Еспартеро је пак још једанпут изјавио, да никако неће примити шпанску круну.

Србски народни сабор.

25. седница 14. маја 1870. (по етенографији.)
(Свршетак.)

Грујић владика: Ја мислим, да је његова ексцеленција јасно изложила ову ствар. Овде је реч о начелу, на ком се оснива епископат, да ту ствар заједно може сабор са синодом решити. Да је то право синодално досад било, али да је неко утицао, и то је доказано. Врло је редак случај, да је једна дијецеза редуцирана а друга звездена; него како је заведено од пређашњи времена, тако је и остало. Тако да узмемо н. пр. дијецезу Печујску, којој је спадало и мохачко поље. Тамо је био епископ Берем, Никанор и више њих. Никанор је видео, да не може у малој епархији пребивати, па је дошао синод молити, и синод је ту дијецезу са будимском спојио. Ту је случај, где је почетак са синодом био. Казано је овде, да се је све уредило у споразумењу са државном влашћу. И дан данас, господо моја, ништа не може бити без споразумења са државном влашћу. Досад је државна власт ницијативу узимала и настојавала, да право синода што већма ограничи; а синод се је увек против тога одупирао наводећи да по канонима то право њему припада; али влада није попустила никада, влада је државна узимала после други пут, да дође дотле, да синод пристане, а то је било баш у северинској дијецези, где је влада било до тога, да се епископ оданде узлони из генералата варајдинског; пошто код синода није могла успети, онда је тај пут узела, да је најпре у генералату варајдинском гледала, да епископе примора, како ће они сами гледати, да се дијецеза редуцира, и они су приућени били, да од сабора ишту, да се редуцира. Сабор је то изнео пред сабор са жељом, да се придружи дијецези горњокарловачкој, и синод је то после самостално решио. Сад је овде то начелно питање: на чему се оснива то, да сабор то није чинио, а сад хоћемо, да чинио. Хоћемо ли искључити моћи државну власт, да она неутиче. То ја мислим, да неможемо него ово, што је наше, то ћемо, да делимо; ту се оснивамо на каноне и можемо по савести нашој толико уступити. Никаква канона нема зато, да је народ имао утицава таког, да редуцира дијецезе, него има канона, који кажу, да народ са синодом заједно то може чинити. Има канон, који каже: ако који народ или предел хоће, да има особеног епископа, да га може имати са самозвољем митрополита оне области и са самозвољем епископата. Ако је предел један имао права искати дијецезе, то је знак, да је синод могао дијецезе умножити; који има право искати, да се умножи, тај може искати да се умали, али само оним путем, који канон прописује, то је она половина канона, господо моја, што ва митете, али уједно каже канон, неможе га дати, ако не самозволи онај епископ, у кога је дијецеза, или док митрополит самозволи. Народ не-

може никако без самозвољења синода редуцирање или умножавање дијецеза произвести, тако стоји у картаненском канону 98. Овај исправак гд. епископа горњокарловачког на канону том, по ком ми можемо на сабору заједно то радити, што смо досад самостално радили. За то препоручујем и ја од моје стране овај исправак, који ће и жељу народа и жељу синода задовољити.

Др. Мандић: Сл. саборе! Ја се потпуно слажем с исправком гд. епископа Николајевића, и будући да су разлози већ наведени, то само у опште потпомажем овај исправак.

Милутиновић: сл. саборе! Нека ми се опрости, што сам врло велики пријатељ доследности. Ја, господо моја, сматрам дијецезу тако исто за помесну цркву, као што је парохиа и протопрезвитерат помесна црква; а сматрам сословије господо епископа исто тако, као и сословије свештенства у консисторији. Пређе је свештенство у консисторији одређивало број и опсег парохиа и протопрезвитерата, а тако исто епископат, односно синод одређивао је број и опсег дијецеза. Сад господо моја, ја не увиђам, да би то било доследно — а доследност је значај зрелости наше — кад би ми, допустивши, да сабор може одређивати број и опсег мањих помесних цркава а да неможе одређивати број и опсег веће цркве и број оних, који ће у епископату служити, и тако је мени врло жао, што се морам изјаснити против мњења оних, који ја особито уважавам, те из обзира доследности морам пристати уз редакцију односно уз исправак г. др. Каспиновића.

Др. Павловић: Сл. саборе! Пошто и сама гд. епископа нејако ништа против тога, да ова ствар није против канона, да о њој може бити разговора на сабору и да сабор може о том уређивати, то ја налазим, да народу треба оставити, да уређује дијецезе, једно због већег јамства, а друго због веће правде. Због већег јамства велим, јер је већа гаранција народу за кога се уређују, јер дијецезе не уређују за епископе, него за народ; нећа ће већма болети, што ће он уређивати; а ја налазим већу гаранцију, што ће он лакше моћи безпристрасно и овако, како захтева, потреба народна, уређивати, него кад би неколико особа уређивало, које морају признати, да су погрешиле, а да могу и наговори и друге ствари узрок бити, да одступе од начела, по ком би се дијецезе требале уредити. А са стране веће правде: кад се дијецезе уређују за народ, онда ја мислим, да народ треба да уреди сам овако, како његове потребе захтевају; јер ако је од старина остао, да је синод уређивао, то припада старом веку, као и многе друге ствари; јер то ће допустити синод, да он неправди дијецезе за себе, него за народ. По томе је дакле већа правда, да народ сам уређује. — Против тога неможемо ништа имати, да уређење дијецеза буде у споразумењу са г. епископима; само како би то споразумење било? би ли то везало сабор? Ако би везало, онда би сабор био везан за синод, а синод можда за више какво место. Ако је стало до саме информације, то је и г. епископи то и овде јавно дати. Дакле, кад би нас то везало, онда није ни од какве важности за сабор; а ако нас неби везало, онда нема практичне важности. Дакле ја сам у начелу за то, да народ себи сам дијецезе своје уређује. — Што се саме редакције тиче, то сам за то, да онако остане, као што је у први мах дошенима, и то зато што се каже „уређење дијецеза,“ дакле у опште; а нисам за исправак с тога, што је тамо појединце наведено, а нису исцрпљени сви делокрми; можда је што изостало, и на сваки начин неможе се за потпуно сматрати. Као што код „администрације“ нисмо узели „спољашње“, тако и овде неби требало навађати поједине примере, почем сви нису исцрпљени; а да су сви примери исцрпљени, онда би био за то. Почем је дакле овде сумња, то због тога нисам за исправак, него за редакцију, у толико прет, што закон треба да је кратак и јасан, а штатут ће показати круг делања.

Др. Суботић: Господо моја! Ја сам захвалио њ. преузетнику г. председнику нашем на његовој информацији. Према је то против обичног пословног реда, ништа мање на велику нам је хасну; само за будуће приметити би да кад преосвећени епископат има штогод предложити или применити, да једног говорника намећу себе одреди, а председника да штеди, да не изгледа, као утицање за гласовање чланова. — Што се саме ствари тиче, ја сам јуче нагласио, да нисам видео синодално утицање у овом послу у овом случају, где је народ добио прилику, да сам о њему говори. Из говора њ. Преузетности види се, да су овде устројене дијецезе под Арсенијем Чарнојевићем, и то од синода. Кад би имали среће, да имамо сва акта у том погледу из оного времена, ја би сигурно смео тврдити, да ће у њима и то означено бити, да је то уређење дијецеза у договору с народом било. Али пошто немамо тих аката, то оно, што се у оним стварима каже, вреди у толико, колико му ко субјективне важности даде. Кад се пак обавремено на то, да су у српској држави, пре него што су се Срби овамо доселили, не само епископи, него и народни сабор установљавали епископије. Сад ако узмемо то, да су ти стародавни обичаји код српског народа овамо пренесени, то се из тога види, да је одређење дијецеза у овим земљама на сваки начин било у договору с народом, а није сам епископат уређивао. — Што се тиче даље наведених примера, ја би им дао силу, кад неби било једне околности, која им ту силу одузима. Кад се радило о укидању и спајању епископа вел. варадског, онда није било сабора; а ако је

синод то учинио, је ли закон то право задобио, за које је казано, да га је пређе имало. Тако и што се тиче једног дела дијецезе темпшварске т. ј. округа Лугошког. Али је сабор 1769 г. казао, да спајање дијецеза дотичних и укидање њихово, дакле онај предмет, о ком предлог саборски овде говори, да је сматран за предмет, који спада на сабор, и да ту нема никакна знања о утицају синода на закључке сабора. Ја ћу, посподом моја, даље приметити и то, да ми се чини, да баш ова историја дијецеза наших говори за то, да ми ту ствар на сабору уређујемо; јер ни у једном случају, који је наведен, невидим ни једног каноничног разлога ни околности, него само околности практичне, а ове спадају на сабор. Каже се, да вел. варадски епископ није могао у својој дијецези због учињених трошкова опстати, па се је за то на синод обратио, да му помогне. Но то није канонично, него практично, и о том сабор и народ може пресудити, дал да се одржи дијецеза, ил да се споји ил укине. Ми видимо, да оцелене лугошког диштрикта од темпшварске дијецезе није имало разлога каноничних, него да епископ дође до средстава. Ово није разлог канонични, по том неспада на синод, него је практичан и економни, који спада на сабор наш. — Даље укинуће епископата варајдинског каже се, да је било на захтевање владин синода, а историја сама каже, да синод не само, да није имао никаква канонична разлога, да то учини, него је против сваког разлога то учинио и попустио само силу, и да је поступање то било на темељу више заповести, а не на темељу каноничном. Тако цела историја наша сведочи, да ниједна дијецеза није радила о предметима каноничним, него о практичним, а то спада на сабор, а не у синод. Ја држим, да постоји оно моје тврђење, што сам казао, кад није народ у стању био право своје уживати бранити, онда неможе се узети, да је он то испустио; а да је он то сматрао, показује случај од 1769 год. где га је он занста извршио. Ја невидим нигде синодално утицање, и ја сам казао, може бити да је влада искала мњење од синода, али то се не тиче сабора. Ја ја понорцирати нећу, што не знам, али смем потврдити оно, што историја каже. — Даље да је речено од стране високопреосвећеног епископата, да канон одређује, да синод дијецезе поставља. Ја пре свега, господо моја, имам приметити, да овај сабор, о ком је реч, није био васеленски; друго то, што су епископски синоди били нису сада, него под синодом разумемо се свук епископа и свук народа. Али нека је и тако било, ја немогу помислити, да се штогод оставило самом синоду, што није чисто каноничне природе, и ако се оставило, то се оставило може бити из опортунних разлога и околности; где су те престале, то држим, да се то право може рекламационом органу, коме припада, а то је сабор, то је народ. — Ја нећу, господо моја, порицати, да преосвећени наш епископат излази нама на сусрет тим, да сабор с утицајем овим расправља; али онде, где се потреба каква појави, ја држим, да би засада наше епископата још већа била, кад би он жељу и тражење свога народа испунио и драговољно се с њима сложио, особито онде, где нема каноничног питања, него што се односи више на администрацију, и то, као што смо већ споменули, на спољашњу администрацију.

Друге разлоге споменула су друга господа, за то их нећу више спомињати; него из ових разлога, што сам рекао, видеће, да то по повесници нашем епископату није припадало, да је 1769 год. онет сабору припадало, — и из свих разлога ја остајем при редакцији. Из тог узрока, што држим, да се у овом изражају „уређење дијецеза“ разумева и састав дијецеза и одређење њихово, а тако исто, што се у том разумева и њихов делокруг и још неке друге ствари, које је нужно тамо уређивати и које ће се видиковати, кад дође штатут, — ја сам против исправка.

Кенгелат: Познато је господо из историје како свете наше православне цркве, тако и из историје помесних и васеленских сабора, каква су се чуда и покори случавали, кад је народ, као што ви тврдите сам себи епископе бирао. Искуство нам сведочи, да су се отуда такве конфаграције рађале, које су читаве пределе и земље обузимали због тога, што су једни епископа таког прогавали, а други га наместили, те су тако и јереси почивале. То је све дотле тако бивало, док влада с црквом није споразумела се, те је постављала епископа без утицаја, мирских и световних људи најугле кругово т. ј. синод ограничила. То је довело до оних установа црквених, које су чрез сабор утврђене и до нас дошле; и тако нисмо ми себи присвојили то право епископе бирати, и дијецезе уређивати, него смо по установама црквеним то насљедили. Сад ви господо нисте задовољни, да се споразумемо са синодом дијецезе уређују и епископи постављају, него иштете од нас, да вам ми то право великодушно савским уступимо. Ако ви господо примате на себе гаранцију, да из таквих уступака никад неће проићи оне исте историчне конфаграције, и да неће због тога породивши се раздори и несреће клетву нама код народа нашег надглед с тога што смо од права нашег одступили, намети, онда ја први приступајем вашој жељи и подписујем је. Ми смо господо на хранење стародавних установа и освећених институција наше цркве клетвом обавезани, и зато морам остати код исправка који и високом сабору најтоплије препоручујем.

Др. Костић: Сл. саборе! Ја имам нешто применити на исправак њ. високопреосвећенства епископа горњокарловачког, који иде на то, да сабор одређује број, опсег и уређење дијецеза споразумно

са синодом. Кад се исправак тај саврши с изјас-
нењем, што нам га је дало високо председништво,
онда то изгледа као велики уступа од стране еписко-
пата. Народ таким уступањем од стране еписко-
пата није вишач и већ не на први поглед буди
ми се неко чувствено благодарности, и драговољно
би на то већ пристао; али зборници су не толико
за неговање чувства, колико разума и прва функ-
ција разума побуђује већ на то, да се тај уступак
неприми у овој форми, у којој је поднесен; већ се
разум с чувствима зато неможе сложити, што у смот-
рењу уређења дијецеза није речено колико ће ту
суделовати синод колико сабор; него би се бар мо-
рало истражити од г. исправника, да опширније опре-
дели одношаје. Али имамо једно изјаснење од стране
епископата, које нам назначује, да је стављено овде
опредељење, колико ће сабор, а колико ће синод суд-
деловати, то је изјаснење од г. Грујића. Он се по-
зива на канон картагенски, који даје народу право,
да може желити, да се једна дијецеза оснује у јед-
ном пределу; али је после митрополита и епископа,
у чију је дијецезу спадао тај предел, одређивао,
дал се тој жељи владарства учинити може. По том
имао би сабор право желити, да се ова промена уч-
ини, а синод би одређивао, хоће ли се учинити или
не. Јели то збиља уступа или је доба, нека изво-
ди с л. сабор пресудити. Ја из ових посљедица
невидим, да је то уступа. — Његова преузвише-
ност разликова је, да је пракса досад у земљама
аустријским била, да је те ствари сам синод обав-
љао. Кад се то саврши с изјаснењем г. епископа
Грујића онда излази, да се синод није при том са-
виром обављао на каноне, т. ј. није питао народ, да
ли жели, да се дијецеза која укне или подигне,
него је сам синод то као једнострано извршио.
Дакле кад је досад синод без обзира на жељу на-
рода, и без обзира на каноне сам то извршио,
мислим, да би то праведно било, кад би сад народ
то обављао без синода. Ја држим да тим никакве
опасности по православној цркви, нити по Српској
неби било; јер кад се у сабору буде одређивао број
и опсег дијецеза, онда ће ту као и сада седити до-
тачни дијецезасти и посланици доличних дијецеза,
који познају жеље народа; на за то мислим, да се
неможе ни предоставити, да ће сабор штогод ре-
шити, без саслушања доличних епископа и посла-
ника из доличних дијецеза. За то ја мислим, да је
то довољна гаранција, да сабор неће ништа решити,
што би против жеље народне било. — Из свију тих
разлога ја пристајем за редакцију, односно уз ис-
правак г. др. Каспиновића.

Дожудити: Сл. саборе! Ја мислим, да свако
законодавно тело приликом грађења каквог новог
устројства, које духу времена одговара, има гра-
нице; а те су како канони тако и жеље народа.
Ја имам овде пред собом прикљено законодјелство
из Москве, у ком стоји овако (чита га) сад ја
питао чланове сл. сабора, да ли они своју власт
тако прострети могу, да то решење може бити
меродавно за житеље оних дијецеза, који неби хтели
то усвојити н. пр. дијецеза темшварска. Питање
је да ли и дијецеза темшварска на то пристаје да
се темшварска дијецеза с другом каквом споји.
Редукција дијецеза нележи у власти сабора, него у
власт и доличних дијецеза и житељства; то би више
на епархијске скупштине спадало, него на народни
сабор; почем овде у овом прикљеном законодјел-
ству то стоји, да не само поједине дијецезе и поједине
области, него се опуномоћују поједини градови
велики, да могу епископе имати, ако је број жите-
лства довољан. У погледу овом позивам се на проту
митрополитску. Он навађа, кад је могао нар. сабор
заључак донети о редукцији свештенства и свеште-
ничких парохија тако може донети и заључак о
редукцији дијецеза; али додају томе, да у том
заључку и то стоји, да се дозвољава и оном
општинама, које и испод 700 душа броја, да могу
свештенике задржати, ако су кадри плаћати. Неможе
се дакле против воље оних општина чинити; и.
пр. у Јегри, где има 40—50 душа, дакле по заључку
нашег сабора и по аналогји г. проте, неби ти људи
могли имати свештеника; али почем имају фунда-
цију и могу издржавати свештеника, онда није
власт сабор одузети му то право. Тако ја држим,
да ми као саборски посланици неможемо се мери-
торно упуштати у радњу која би више епархијским
скупштинама спадала, неголи сабору, који није
овлашћен. Има посланика из будимске дијецезе.
Питао ја дали би они на то пристали и да ли смеју
на то пристати, да се будимска дијецеза с бачком
споји. То нележи у вољи посланика, него у вољи
житељства дијецезалног. Ја се господе моја, неби
могу у то упуштати, док епархијске скупштине
нестворимо и тек у споразумљењу с епархијским
скупштинама могли би мериторно решавање у ствари
овој донети.

Др. Максимовић: Сл. саборе! У првом чланку
усвојено је већ од стране овог сабора, да у делок-
руг сабора спада, да одређује одношаје, који се
тичу црквене администрације. Овде настаје сада
то питање, да ли уређење дијецеза или одређивање
броја и опсега дијецеза у црквеној администрацији
спада, да ли је то ствар спољашње црквене адми-
нистрације? Морам се прије свега обазрети на ону
примедбу, која је од епископата учињена, да је уре-
ђење дијецеза света ствар, шта више, да је то
освећена институција, по том да се на сабору ово
питање неможе расправљати, него у синоду. Са о-
вим упоређењем мислим, да су помешани појмови
о спољашњим црквеним одношајима са битним црк-
веним уставом. Ваља разликovati спољашње одно-
шаје црквене од битног устава црквеног. Битни
црквени устав пронази од Бога, оснива се дакле
на божанственом праву, а појединости црквене дис-
циплине извидене су од људи и оснивају се на чо-
вечанском праву. Битни је устав црквени епископ-
ат као званије, као једна грана сапердотијума, на
ком је црква основана; уређивање дијецеза пак
није битни устав црквени, него то је ствар црк-
вене дисциплине, што сабор расправљати и по окол-
ностима и потребама времена мењати може. Хоће
ли н. пр. епископи своје ствари расправљати у ди-
јецези самој, или у провинцијалним саборима имати
на васеленском сабору, све то неспада у битни црк-
вени устав, него то је само рад епископата, који
се по захтевљива времена без повреде доличног
устава црквеног преиначити може. Из разлога тога
дакле, што невидимо, да тиме, кад би сабор заључи-
о, да уређење дијецеза у делокруг његов спада,
вређамо онај битни и божанствени основ црквени,
који је Христос друштву човечанском положио, као
што се с противне стране наводи, него само же-

лимо обављати оне послове, који се тичу спољаш-
ње црквене администрације, и пошто је већ у пр-
вом чланку усвојено, да ови послови у делокруг
сабора спадају, усвајам предлог одборски, да сабор
уређује дијецезе, односно исправак др. Каспинови-
ћа да сабор одређује број и опсег дијецеза.
Беговић: Сл. саборе! Већ је јуче било говора
о овом исправку преосвештеног епископата. Ја сам
о том исправку рекао већ мише јуче, али не као
кад да је на мени још дуг остао, јер сам рекао,
да непримам у првој алинеји исправак г. епископа
Николајевића. Ја нимити добро што говорим и што
радим, и обзирем се, да у свему досљедан останем.
Предмет овај данас је толико расправљан, да му ја
не бих требао ништа више додати. Слушао сам и
преузвишеног г. председника нашег; тешко сам
слушао и даље ту материју, али несретна Коста-
јиница ипак није споменула; то су све рушевине
рода мога, а те рушевине господ моја, ја са уз-
бурканом крвљу слушам. Надајем се кривице на
прошле чланове синода нашег, и како је то текло,
овде неспомињем. Кад је о Марчи говор, зна се,
да је ондашњи епископ Симо Кордић у тамници ко-
сти своје оставити морао, па и Мијакић, који је
морао бити жив завајан; јели крив или прав, јели
држао са Зрњићем или не, то је ствар повеснице;
али као да неће бити крив. Ипак толико стоји, кад
се тамо сјутра чаша пила, да су управитељи црк-
вене наше овамо доле хеленуше кројили. То сам
морао казати, да разблажим крв. — Господе моја,
ја бих одма био за исправак, не за то, што га је
мој г. дијецезан донео, јер мој дијецезан, ма да је
ту, није мени никад везао зубе, а неби ни могао
завезати, — али има разлога, због којих не могу
за њега бити. Хајде да речемо, да уметивно тај
исправак, али ако ми устрајемо још даље, да ми
небудемо своје установе имали, него се равнали
будемо ваљда само по канонима, онда би овом ис-
правку могло место бити пре у штату, него у
устројству. Г. епископ Кенгедац иште границу од
нас. Ја бих рекао, нежељимо се на поједине речи,
него за свест, одупсвање српско и хришћанско-
на нећу ја тражити од преосвештеног епископата
нашег никаквих гаранција. — Ја морам повијек-
нути, да није доста простран исправак, као што га
је г. др. Костајин донео, а некоји веле опет, да је
тесан. — А што се синода тиче и сабора, кажем,
да ће споразумљење бити такво, какво ми Срби до-
несемо. — Немогу гласити за исправак г. епископа,
него ћу гласити за редакцију, односно за исправак
г. др. Каспиновића.

Др. Пејић: Сл. саборе! Из свију сабора, које је
наш епископат навео за свој исправак, видимо, да
би епископат био склоњен, да жељи на суверет и-
зије; али вели да му у том канону прече, и да им
савест то недодушта. С речу „канон“ сајужава се
нешто свето и непромењљиво. Има истина таквих
канона, ал то су они, који нешто догматско садр-
жавају, који начело вероисповести садржавају. Но
има канона, који садржавају спољашње одношаје
црквене. Тим канонима неможе се приписати непро-
мењљивост; ми видимо, да су ти спољашњи одно-
шаји црквени у православној цркви код појединих
народна и у појединим пределима разноврсни; шта
више и у католичкој цркви, која је централизирана
у Риму, ни тамо свуда неваља једнакост, и то баш
што се уређења дијецеза тиче, ту има право Пана
владарци и друге власти. Код нас је наша право-
славна црква по превосходству народна, а није цен-
трализирана, и тако су се и код ње доносиле по-
једине установе. У догмама је православна црква
једнака, али у спољашњим установама различита.
Г. др. Суботић навео је, да је у времена, пре него
што је наш народ овамо дошао, и док је народ наш
на Балканском острву слободан био, да је уређење
дијецеза одређивано на српским државним
саборима. Кад смо ми овамо прешли, донели смо то
са собом овамо, и по томе ја мислим, да српски
нар. сабор, који ради о предметима, што се тичу
цркве, школе и просвете, може се за наследника
оних сабора у том погледу сматрати, и с тога др-
жим, да има право да уређење дијецеза, макар да
канон онамо другачије каже, јер канони не садрже
такове ствари, које би се морале мењати. Из тога
разлога ја сам за редакцију, односно за ис-
правак г. др. Каспиновића.

Др. Каспиновић: Сл. саборе! Ја ћу само две
три речи да рекнем у одбору исправак. Г. пред-
говорници деле се на две врсте. Једна врста го-
вори против редакције у опште, и та је такође
против мога исправка; против те нећу ништа го-
ворити, јер су господа предговорници доста на то
одговорили. Друга је врста за редакцију а против
мога исправка. Ја ћу само овима да кажем, да је
необходно, да се каже: „Сабор одређује број и опсег
дијецеза“. Кад се каже „уређење дијецеза“, ту се
некаже јасно, да сабор одређује број и арандовање
дијецеза, него ту се може разумети да се уређење
односи само на постојећи број дијецеза. Уређење
је у том смислу сасвим изалично и није ништа
друго, него што у првој алинеји стоји „црквена
администрација“. — Ја дакле кажем, да је ово
необходно, ако је одбор мислио, да сабор одређује број
и арандовање, да ово дође, као што је у мом ис-
правку стављено.

Николајевић: Сл. саборе! Његова екселенција г.
председник и преосвештени г. епископ Грујић и
друга господа посланици довољно су разложили
црквено становиште у овом овору, на ком ми сто-
јимо. Само имам г. Сандићу нешто одговорити. Он
је казао да ова ствар, коју ја заступајем није ка-
нонична, него саборска; — он је то само просто
казао, али није доказао. Ја држим, да би канонична
ствар била само онда, кад би синод искључио са-
бор; а саборска била би онда, кад би сабор искључио
синод. Гд. Сандић изводе је казати, да је нас
данас у синоду мало. То је истина; ништа мање
то не смета у цркви нити у синоду ништа, јер је
и сам Христос господ казао: где сте вас двојица
или тројица у име моје сабрани, ту сам међ вама.
Гд. Сандић изводе је казати, да пада велика од-
говорност на епископат, ако би он то сам у свом
подручју извршио т. ј. ако би он сам уређивао
дијецезе без сабора. То је истина; али та одговор-
ност отпада, почем и мој исправак негде на то,
да епископат сам то ради, него да споразумно сабор
са синодом то извршије; дакле то би онда места
имало, кад би синод сам хтео ту ствар без сабора
уређивати. — Гд. проти митровачком имам само
толико приметити, да нестоји његов разлог по ком
се он придржава своје досљедности, јер канон го-
вори о дијецезама, а о протопресвитерату и о па-

рохијама не. Гд. др. Костић желио је, да се озна-
чи у којој ће форми ти одношаји бити. Но овде
се управо неможе за сад одредити шта ће радити
сабор а шта синод, и за то баш, да би се свија
пропознава доскопачи могло, које се предвидити не-
могу, нужно је, да се прими мој исправак, који и-
де на то, да се у споразумљењу са синодом дије-
цезе уређују. Ја допуштам, да сабор има право
при уређењу дијецеза суделовати, и синод би то
право народу сасвим уступио, кад би му канони-
чно становиште допуштало. — Гд. др. Пејић рекао
је то, да он некога жели епископе диспензирати од
оно дужности, на коју нас канони везу, и да мо-
жемо приступити предлогу одборском; али ја др-
жим да нас од тога нико разрешити неможе, јер ми
неможемо установе било васеленских, било помес-
них саборских закључења мењати; само црква васе-
селенска може установе мењати; а наша провинци-
јална црква није позвана, да какве измене у том
погледу чини. Држећи дакле, да се право еписко-
пата у погледу уређења дијецеза на канонима те-
мељи и са обзиром на ту околност, што епископат
то своје право у неколико и сабору уступа, држим,
да се може примити мој исправак, који ја славном
сабору препоручујем.

Др. Милетић: Сл. саборе! Ја сам пре свега
против изражаја, да се под црквеном разумева јерархија,
и да се каже, ако ми какво право које народу при-
пада, хоћемо њему да повратимо, да ми једна црк-
вну вређамо. Под црквеном не разумева јерархија,
него цркву сачињава клир и народ, а епископат
може се назвати црквеном влашћу а никакво црк-
вно. Дакле ту се неможе рећи, ако ми право народу
рекламујемо, да смо тим цркву повредили. — Сад
што се тиче самих канона, — господин владар Гру-
јић оснива право уређења дијецеза на канонима. Што
се канона тиче, то је ју доста о том казано, и данас
је г. др. Пејић казао, да канони само у толико епис-
копат могу везати, у колико се на догме, даље на
обред, тајне и начин извршавања односе и у колико
се тичу устројства цркве у опште. Канони су
одредили, да има епископа, патријарха, протопре-
свитера, свештеника, ђакона и т. д.; то је што је
на канонима основано, и што ми баш без спораз-
умљења са синодом неби могли изменити. Али
уређење дијецеза не спада на каноне; јер и ако је
канон то одредило, то је било за то, што у оно
време других народних органа није било; онда је
то потреба била, као што нам то историја сведочи.
Али времена су се променила, те тако и те спољашње
установе нису могле везати друге народе у другим
стојећима, нити их могу везати, него они имају
право уређивати дијецезе и са тим више, што баш
у свези с тим уређењем стоји и одређивање дота-
ције; онда је наравна ствар, да онај, који дотира,
мора одредити и то, колико ће епископа бити, да
их небуде сувише, колико се неби могло издржавати.
Али ја кажем, да тога нема у канонима. У ниједном
канону није одређено, да право епархије смањивати
или умножавати синоду припада. Г. епископ Грујић
позива се на један канон, у ком вади, да стоји, да
то право синоду припада; али и тај канон о том
ништа неговори. Тај канон говори о том, да мора
бити споразумљење између митрополита и владарца
с једне и народа с друге стране, кад један део на-
рода хоће у постојећој епархији за живота постоје-
ћег епископа да добије особеног епископа; и то је
нешто сасвим природно, јер то се тиче издржавања
живог епископа. То је имало смисла; али ту није
принцип постављен, да синод дијецезе уређује. Тај
канон неговори ништа о том, шта бива кад епископ
умре, него говори само о постојећој епархији. Даље,
ништа не каже, и то није 98 канон, него 102. Него
ја ћу вама канон 38. од 6. васеленског сабора на-
вести: „И ми, вели сабор, обдржавамо канон, канон,
који је начињен од отаца, и који гласи: Ако је која
варош од цара поновљена, или у будуће поновљена
буде, да и црквени одношаји ред дође тип, значај
грађански и јавни.“ А Банашом коментатор каже:
„Тврдило, да је и овим каноном дато цару, да нове
епископате направити, друге на митрополије подићи,
и о избору као и од администрацији њијовој уређе
доносити може. Што је онда православном цркви
дато, то у нашим околностима, и по нашем на-
родно-црквеном праву припада народу.“

Грујић: Г. известитељ наводи овај канон, у ком
стоји „civiles et publicos typos — consequatur“, да
мора следовати. Ако би се звела једна нова дије-
цеза, онда мора спадају у ону област политичку,
у коју спада предел, у којем је дијецеза подигнута
границе области црквене немогу се простирати даље
од граница области политичке.

Др. Милетић: Ја мислим, да управо за то, што
је овд државна власт политичке границе, и по њима
и границе црквене области одређивала да може и
народ дијецезе уређивати; јер што је православно
владање могао, зашто неби и народ то могао изврши-
вати? Владатељи пак, који су то извршивали код
православне црквене, они су то чинили не само
као владатељи, него уједно и као владатељи право-
славни, који раде у име народа. Оно што су вла-
датељи вршили, то је било у име народа, а тај
сабор у овој држави ми, односно сабор Дакле
немате ниједног канона, где би синоду припадало
право дијецезе уређивати. А друго то би лепа ствар
била, кад би они, којих се то тиче, сами то одређивали.
Тако н. пр. у Ердељу под једним епископом има 700
душа па ако се потреба покаже, да се та дијецеза на
више раздели, а синод да на то неистане како
би то изгледало? То би дакле лепо изгледало, да
они, којих се тиче, према својим интересима то од-
ређују. А осим тога имамо доста примера у Тур-
ској у том погледу. Ту се је погодила јерархија с
владом, да е народом самовољно управља, да га
већма заједно могу издети. Тако у патријаршији
Антиохијској, која броји 100,000 душа има 14 ми-
трополита; а ако ћемо и ми тако поступати, онда
незнам, куда ћемо доћи. — Дакле канона нема ни-
једног, који би за то говорио; а примера у исто-
рији можемо наћи више, да су сабори код нас то
радили; а кад сабора није било, онда је то синод
извршио. Но знамо врло добро, да се народ бо-
риво против синода, да је сабор одредио 1790. го-
дине, колико ће епископима плаћати; но сви ти за-
ључци као да су под купус бачени. — Рекао је
један предговорник, да ми морамо пре дијецезе о
том питати. Кад се установе епархијске скупштине,
онда ћемо зацело и њих иштати, и ове се могу са-
слушати, али сабору остаје право коначног решења,
тим више, што ће се епископи одсада из једног
комасираог фонда плаћати, па ће се по потреби
разрез на цео народ учинити. То ће из народни

фондова ићи, ту дакле дијецеза једна неможе ко-
начно одређивати; него ако хоће једна варош, да
има за се једног епископа, на част јој, а не га да
сама плаћа. Но и ту би они плаћали, који би то
закључили. Нема ту већине, која би могла приси-
лити појединог човека, да плаћа по 100 фор. за
издржавање епископа, него ако се сви сложе, онда
би то могло бити за њијова живота. Но о том није
разговор, него колико ће бити владика, које сви
заједно плаћају. Ми неможемо никога наметати вла-
дику, него можемо према околностима и мањи број
дијецеза одредити, па ће владике и бољу плату
добити; али онда ће и већма дужности своје из-
вршивати а уз то и сходније живити моћи. Што
мање буде владика, тим боље ће им се плаћати;
а сабор неће имати узрока, да смањи дијецезе преко
потребе, а неће их ни умножавати, да их буде више
него што их треба. — Ја држим, да је по свему
овоме, што сам навео, довољно доказано, да сабор
има право уређивати дијецезе, као што су то и
пређашњи сабори чинили, и да то управо у дело-
круг сабора спада. Ја дакле редакцију у главном
задржаваам, али сам за исправак кавао, да пристајем
уз њега с тога, што је боље прецизирање (гласајмо).

Дожудити: Ја имам један исправак (свршено је)
Председник: Господо моја мислител, да је ну-
жно, да се о овом једном предлогу сам гласа, или
кад пређемо други пасус (одма). Дакле она господа,
која су за редакцију одборску, што се тиче овог
пасуса „уређење дијецеза“, не изволе устати (нико).

Др. Каспиновић: Сад долази гласање о мом ис-
правку, јер је г. епископ узео мој исправак са до-
датком.

Др. Милетић: Ви сте казали „уређење дијецеза
споразумно са синодом“; почем је редакција пала,
тај ваш исправак неможе тако стајати; него ако
се исправак овако прими, онда долази ващ дода-
так (тако је!).

Председник: Дакле она господа, која примљу
исправак г. др. Каспиновића, који овако гласи:
„сабор одређује број и опсег дијецеза“, нека из-
воле устати (огромна већина). Дакле већина је.
Међутим, ако ко мисли, да није већина, може се
контра проба учинити. (Није нужна). — Сад до-
лази дозна г. епископа Николајевића. Он: господа,
која су за исправак г. др. Каспиновића с допу-
нителним исправком г. епископа Николајевића, ср-
јеч, да се дода „споразумно са синодом“, не из-
воле устати (мањина). Дакле неприма се. — Ја
мислим господо моја, да можемо сада завршити сед-
ницу. (Прима се). Сутра у девет сати заказујем
седницу, а сада затварам седницу. (Јавно.)
(Свршетак у 1½ часа после подне.)

СРПСКИ НАРОДНИ САБОР. XXIV. седница 27. маја.

После разних петиција које су на сабор
стигле и на доличне одборе упућене, управу
др. Јов. Суботић две следеће интерпелације
за председништво:

Ваша преузвишености!

По гласу §. 4. V. А. превисоког респкрипта
од 10. ауг. 1868. имају постојати тачни ин-
вентари или пописи за сва добра у митропо-
лији српској и епископима, као и појединим
црквама и општинама, или манастирима или
школама принадежећа. — Врховна управа
цркв. народних добара и фондова поверена је
лошим превисњим респкриптом патријарху или
администратору и асистенцијалном телу. У
дужности ове управе спада постарати се, да се
гореспонденту инвентари исправе и њој по је-
дан примерак ради надзора поднесе. — По-
што наредба та већ од дуже времена постоји,
то ју је могла гореспонденту управа извршити
или барем наредити, да се изврши, и насто-
јати да се у извршење узме.

А пошто нар. сабору и по самој природи
и по пропису предхваљеног респкрипта §. 14.
право и дужност спада о извршењу предпо-
менутих наредби уперити се, то сам слободан
вашу преузвишеност запитати:

Је ли вишој преузвишености познато, да ли
су инвентари горенаведених добара учињени,
а ако нису, у ком се стању та ствар налази
и које су препоне учињене да превисњој на-
редби до сада одговорено није?

Друга интерпелација др. Јов. Суботића:
Ваша преузвишености!

Превисњим к. кр. респкриптом од 10. ауг.
1868. потврђене одлуке српског нар. сабора
повјеравају §. 5. V. А. администрацију мана-
стирских добара, централној управи народних
фондова и наређују, да та управа привремени
начин манипуларања одреди и предлог о том
за коначно решење идућем народном сабору
поднесе.

Јасам слободан Вашу преузв. запитати.

Јели централна управа нар. фондова тај
привремени начин манипуларања у погледу
администрације манастирских добара и прихода
одредила и долични предлог зготовила, и кад
ће га овом нар. сабору поднети? За случај ако
није учињено, био би слободан Вашу преузвиш-
ност запитати да би се о узроцима тога изјавити
изволе и то сабору овом до знања довели
или донети дали?

После тога др. Јов. Суботић подноси две
следеће предлоге:

Славни саборе!

По закључцима сабора нашег од год. 1865
који су од 10. аугуста 1868. V. А. превисње
одобрење задобили припада услед §. 5. 6.
администрација манастирских добара и њијових
прихода централној управи нар. фондова.

По §. 1. V. А. спадају манастирска добра
у добра нар. црквена.

По §. 6. V. А. долази половина сувишка од прихода манастирских добара што претече преко годишњег расхода у фонд манастирски а друга половина у школски или клиривални фонд на просветне цели.

По гласу §. 14. V. А. стоје сва црквено народна добра и фондови под заштитом сабора и народа и овај има дужност о обдржавању, умножењу, и сходном и прописаном употребљењу њеном уверитисе и сходне мјере приписивати.

На темељу ових наредба припада овом нар. сабору и право и дужност све оно одредити, из чега ће се моћи увјерити да ли се та добра обдржавају и дали се сходно и по пропису употребљају. Ово нарочито важи и у погледу употреба манастирских. Да се сабор може увјерити дали се манастирска добра обдржавају, мора пре свега то добро знати, а то другачије неможе кад инвентаре, ако не постоје, сравни са стањем ствари. Ако пак не постоје, да их са упућивом своим зготовити даде. Да се увјери сабор, дали се приходи манастир. сходно и по пропису употребљају, нужно је пре свега да те приходе знаде и да се извјести, како се с њима управља. А на ово је потребно да он сам непосредно знање о тим стварима себи припрема. На темељу ових законитих прописа стављам овај предлог:

Нека славни сабор изволи комесаре одредити, који ће у име сабора на лицу мјеста опис манастирских добара и прихода зготовити или постојеће пописе ако их има, са стањем ствари сравнити или исправити и сабору уз извешће поднети.

А пошто је администрација добара и прихода централној управи народних фондова повјерено, предлажем, да славни сабор његову преузвешност господина администр. митрополије наше као по §. 2. V. А. превешњег ропшрихта од 11. ауг. 1868. означеног архивног старатеља и заступника свију црквен. народн. добара по свом закључку извести и учтиво позове да одреди са стране централне управе особе, које ће саборским изасланицима у оваченом послу асистовати, на руку њих и све потребно набављати.

Други предлог гласи:

Славни сабор!

Будући да у дужност овог сабора спада да набави себи потпуно знање манастирских добара и прихода, и то на темељу §. 1. 4. 6. 14. превешњег ропшрихта од 10. ауг. 1868. а та захтјева, да се стање тих добара и прихода неизмјени догле, док сабор дотичне пописе и инвентаре својим путем уз утицај самота сабора зготовљене или попуњене и исправљене недобије; то је пре свега нужно, да се свака измена тих стања све донде обустави, док се ти пописи неврше.

1.) Зато предлажем да би сл. сабор изрекао: Да се стање манастир. добара и имања у опште које данас постоји, измјенити, следователно да се ништа продати или ма на који начин отуђити, пренети и уклонити не сме.

2.) Да ће се сви настојатељи манастирски, који би против ове наредбе поступили под најстрожији одговор узети.

3.) Да дотичне више власти ни једној таковој измени стања манастирске имовине своје одобрење не појеле. (Прима се једногласно и упућује на одбор прешности.)

На предлог г. др. Јов. Суботића прелази се преко овог предмета на дневни ред.

Прота Стефановић предлаже, да би се питање о дотацији свештенства што пре решити могло, да се седнице саборске на кратко време одгоде, за које би дотац. одбор своје седнице држати и о својој раду сабору извештај поднети могао; досадање седнице одборске преречене су биле, које неспрестаним саборисањем, које слаби учешћем од стране световњака.

Др. Суботић налази томе предлогу разлога, што је већ досад могао дотац. одбор своју ствар у досадашњим конференцијама решити; ако ли је пак саборисањем уморен био, да није могао после подне седнице држати, то се могао изјутра, пре сабора, скупувати.

Др. Стефановић: као што су остали одбори могли своје седнице после подне држати, неувиђа разлога зашто баш дотац. одбор, која је понајвише досад времена и сакупљена материјала имао седнице држати није могао.

Анђелић парох види из целог, као да се хоће, да се цела ствар ad calend. graecas одбије. Примећује, шта ће народ на те рећи, кога се као и свештенства тиче уређење дотације; шта ће рећи, ако и са овог сабора одет одемо неизмирени. Препоручује да се предлог прота Стефановића усвоји.

Др. Милетић одбија подметања световним члановима одборским, као да због њих дотац. одбор није досад могао своје дужности обављати: ако је пребацивања, то би се пре председнику истог одбора учинити могло; уједно јавља, да се лане због неких решених ствари у дотац. одбор уписао није, али сад у исти ступа (опште одобравање.) Даље вели, да сабор своје седнице никако прекинути неможе, прво због важности предмета, који је на дневном реду, друго што ће и овако дуовске ферије насту-

пити, за које време мисли, да би дотац. одбор имао доста времена за своју ствар.

Председник држи, да и поред саборисања пре и после подне има доста времена, за које се конференције свију одбора држати могу.

Почем је већина сабора предлог прота Стефановића одбацила, пређе се на дневни ред, на коме је 23. члан устројства сабора, који у целисти гласи:

„Сабор бира из своје средине одбор који ће пазити, да се саборске одлуке како ваља извршују; надгледати и контролисати органе, које сабор за послове у чл. I. означене постави; обављати послове, које му сабор наложи и направити предлоге за расправу саборску.

Овај ће одбор примати и проглашавати одлуке саборске у време, кад сабор несаборише. Овај одбор има 9 чланова и то 3 свештеничког а 5 световног реда са председником, а председник му је изборни председник сабора. Уједно бира сабор потребни број заменика. Одбор је властан, да за преправљање предлога за сабор и стручне људе о нар. трошку сазове и употреби.

Др. Милетић као известилац раздваја цео чланак на две алинеје, од којих прва говори о задатку и делокругу поменутог одбора.

Др. Касапиновић подноси исправку на прву алинеју, по коме би се рок пословања имао одбору тачно одредити. Он жели, да му се рок на три године, као и сабору одреди, и да се у првој сезони (течају сабора) бира.

Др. Ристић у подужем говору разлаже нејасност у опште целог 23. члана устројства сабора а посебице прве алинеје. Он вели, да кад је сабор увидео нужду и потребу, да постоји један стални одбор, то је зацело жељено, да мандати чланова одборски постоје и пуно важни су и кад се угасе мандати посланика. Он се у начелу слаже са исправком др. Касапиновића, само ради прецизирања и допуне прве алинеје подноси свој исправак, да се време одборског рока распростире, докле се год нов сабор не сазове и неконституира, иначе мисли, да ће чланови 23. и 10. устројства саборског постати илузорни, ако се његов исправак неприми; уједно предлаже, да кад се поменутом одбору извесни делокруг означаје и неке дужности прописују, то да је уједно и одговоран, иначе би изгледало, да је тај одбор над сабором.

Сандић позива се на чл. 10. да је тамо доста прецизно означен делокруг и рок трајања сталног одбора; препоручује свој исправак.

Рајачић јавља, да и он има један исправак на прву алинеју, на које му се примети, да га писмено поднесе. — Кад га је после прочитао, видело се да није исправак, него просто неразумно питање (општи смеј) које је гласило: шта ће онда бити, кад се вредни сабор сазове, да ли ће важност одбора постојати, или ће нов сабор нови одбор бирати?

Грић усваја исправак Ристића и захтева само, да је одбор сабору за своја дела одговоран и да истом подноси опширај извештај о својој радњи.

Др. Суботић потпуно се слаже са исправком Ристића. Тако исто и Касапиновић; услед тога напушта свој исправак.

Киријковић одобрава предлог одборски, јер оно, што се исправцима прецизира по себи се разуме у предлогу одборском; тако исто по себи се разуме, да рок сталном одбору престаје сазивом сабора; он гласа за редакцију са исправцима Сандића и Грића.

Ристић туди се Киријковићу као јуристи, како може чврсти да се по себи разуме оно, што није тачно и вршно одређено.

Др. Милетић подужим разлагањем брани редакцију, и вели да је одбор за устројство све то, што се са исправцима предлаже имао на ум, али баш да није ирично све означено, што се у целом 23. чланку јасно види, да је делокруг сталног одбора чисто административни и у неку руку егзекутивни т. ј. да он настоји, да се сви налози и закључци сабора у дело приведу; да од сабора постављени органи своју дужност врше; да прикупила и збира материјал за радњу сабора; да проглашује и обнародује од владе послате и санкционисане саборске законе и друге владине одписе и т. д. Али почем исправак Ристића то још боље прецизира, које ствари више хапси а не шкоди, то усваја исти, а напротив као неукидан сматра исправак Сандића.

Председник стави то питање на гласање и већина гласова у начелу усвоји исправак Ристића, а напротив додаток Сандића буде једногласно одбијен.

За тим се пређе на другу алинеју. Код друге алинеје примети др. Милетић да би се она могла на троје поделити и о сваком делу посебице дебатовати и гласати, које већином гласова буде усвојено.

Лудацић захтева, да осим материјала и предлога које стални одбор ради расправе сабору подноси, могу и поједине личности и општине разне молбе, поднеске и преставке на сабор направити, да би се тим свестраније потребе народа сазнати могле.

Др. Суботић потпуно усваја одборски пред-

лог. Он вели, да у делокруг постојећег одбора спада и проглашавање потврђени закона за време кад сабора нема; противан је предлог Лудацића, јер се по себи разуме, да сви поднесци морају прво преко одбора њих, и овај их подноси сабору.

Др. Милетић неувиђа нужде, да се што првом одељењу друге алинеје дода, због тога препоручује редакцију, која се већином гласова и усвоји.

Код другог одељка, где се вели, да се одбор по истој пропорцији саборски чланова састоји из 9 чланова, 3 свешт. и 6 световни са изборним председником, обраћа.

Грић пажњу сабора, да ако се у случају световњака за председника изабере, да поменути пропорција заступства неће бити постигнута, почем ће се одбор онда састојати из 4 свешт. и 5 световни чланова.

Др. Милетић у начелу сасвим одобрава ту примету, али од своје стране небоји се, да ће пропорција чланова поремећена бити, ако свештено лице тако поверење код сабора ужива, да га овај за председника избере, зато препоручује да се и овај други одељак по редакцији прими, који се и усвоји већином гласова, и на дебатовање трећег одељка пређе.

Беговић држи, да би баш код овог одељка уместан био исправак Лудацића, да одбор прима и поднеске од поједини општина и лица, и сабору ради претреса подноси.

Др. Касапиновић мисли, да никако то не спада овамо.

Др. Милетић противан је исправку, из разлога што се по себи разуме, да је одбор дужан сабору, као вишој власти реферовати све поднеске, који су на сабор управљени, а осим тога моћи ће, као што је и досад без икаквог закључка, равни поднесци и непосредно на сабор долазити.

Исправак Беговићев буде одбачен и већином гласова усвојена редакција, Касапиновићев исправак, да је стални одбор сабору одговоран прима се са штилизацијом и донетком Грића.

Владика Грујић мисли, да се никако одбору не може дати егзекутивна власт, јер би се тиме створила влада у влади. Даље, тај одбор не може бити одговоран, јер кад би за своја дела одговоран био, то би морао имати вршну власт и силу, коју нема, но која само сабору као највећем народном органу припада. Зато дакле држи, да тај одбор нити може одговоран, нити мора из средине сабора биран бити.

Др. Л. Костић одобрава исправак др. Касапиновића са допуном Грића, да је само одбор за оне одговоран, што у обележени од сабора круг спада, као извршења налога саборски и т. д. и то првом следећем редовном или ванредном сабору.

Др. Суботић примећује, да нека господа, као навалице иду на то, да одбор као неку владу преставе. Даље вели, за сваки примљен посао мора се одговарати, те стога и одбор који на себе неке извесне дужности прима мора за њи и одговарати, а с једне стране и због тога, да и сам народ зна, да је одбор сабору за своја дела одговоран. Ако случајно прогласи одбор егзективан од владе закључак, зацело би зато морао сабору одговарати.

Владика Грујић одбија од себе, као да се силом хоће, да се стални одбор престави као некаква влада са политичном егзекутивном влашћу.

Др. Касапиновић срањује делокруг одбора са делокругом црквено-школског одбора у мањем обиму. Као што црквено-школски одбор одговара за своје дужности и делови црквеној скупштини, тако је исто и стални одбор сабора изабрани одбор за напуштање своји дужности одговоран.

Грић држи, да је одбор само контрола, која лази и настојава, да се сабором донесени закључци уредно извршују, и од сабора постављени органи тачно своју дужност врше.

Др. Милетић примећује, да владика пакрчки често меша јуредикцијоне и егзекутивне власти; разјашњава разним примерима, каква се има разумети егзекутивна власт, коју стални одбор у неким случајевима извршује. На оно што владика тврди, да не може одбор бити без приморавујуће силе одговоран, навађа за пример штедионицу, где има више субординирани чланова, који су у свом делокругу самостални, али ипак своје предпостављеном, а то је главна скупштина друштвена, за своја дела одговорни; што год се једном телу наложи да врши и дела, зато је то тело морално и материјално одговорно. — Даље на оно што је рекао епископ Грујић, да не морају чланови одбора из средине сабора бирани бити, одговара да ће сваки члан сабора који је поверењем народним одликован, томе поверењу задоста учинити, ако наложене му од сабора дужности на се прими, а напротив држи, да је сваки посланик дужан примити се и под одговорношћу својом извршити оно, што му сабор наложи.

Председник стави на гласање и са великом већином буде у начелу усвојен одељак трећи са оба исправка, а затим се пређе на XXIV. члан аустр. сабора, који гласи:

„Одбор је дужан да бар свака три месеца

дана у месту сабора састане се и сврши послове које му обавити ваља.“

Др. Л. Костић предлаже, да се последње речи „које му обавити ваља“ као сувишне напусте.

Дождући мисли, да би врло теретно и са многим трошком скопчано било, да се одбор свака три месеца састаје, него највише двапут у години.

Др. Ј. Суботић баш напротив држи, да кад би се одбор што чешће по потреби састајао, да би то лакше за чланове било, који би за кратко време своје послове обавити могли, а не кад би се они нагомилали и тиме н. пр. по 6 недеља принуђени били расправљати их. Даље, да се и свршетак члана као којерцитива сабора остави.

Др. Л. Костић побја др. Суботића, али као маловажна исправка напушта се и већином гласова усваја се редакција.

Грић доноси нов исправак, по коме све потврђене саборске закључке и владине дописе има одбор примати и обнародовати. Даље пита, где ће и ко ће све на њега управљене ствари примати?

Др. Ј. Суботић на то примећује, да сама влада мора знати, на кога ће дописи и друге ствари, које се српског народа непосредно тичу, управљати; њој ће познато бити, да један стални одбор постоји; шта ће пак овај радити, то ће се посебном инструкцијом обележити.

Др. Милетић држи, да ако је нужде, да се ради саопштавања и обнародовања дописа владини и санкционисани закључака саборски учни каква уредба, то никако да не улази у устројство сабора, него да се за себе изради.

Председник стави на гласање 24 чл. редакције, који буде усвојен са свима против два гласа и тиме исправак Грићев падне.

При гласању XXV. члана који стоји у вези са XXII. прими се исправак др. Касапиновића, да се путни трошкови и дневнице одборски чланова као формативум од сабора означају.

Др. Ст. Павловић мисли, да то није нужно напред одређивати и будућем сабору тиме руке везати.

Др. Н. Максимовић тога је мњења да сабор идућем сабору дневницу одређује.

Др. Милетић слаже се с тиме да постојећи сабор, по својој увиђаности може изабраном одбору дневнице и путно трошкове одредити, само не сабор сам себи; усваја исправак Касапиновићев и гласа, да се само дневница одборским члановима одреди. (Већина усвоји исправак Касапиновићев а Максимовићев додаток пропадне.)

За тим се пређе на XXVI. и последњи чл. устр. сабор. где се, при свему томе, што је подне давно превалило, одпоче дебата живље кретати; више се говорника уписало, али се одма видело, да се тај члан неће моћи тај дан решити. (Ми ћемо цео течај те седнице због важности по етенографским белешкама донети, засад само у крупнијим потезима наводимо предлоге и разлоге, који су се тога дана чули. У.)

Почем је известилац др. Милетић прочитао предлог одборски, да је место сабору Нови Сад, поднесе посланик Пуљо други предлог, да место сабору одређује сабор.

Владика Грујић: да је место сабору патријаршија и митрополија орпска; то исто поднесе и Рајачић, а Ратковић се од обојице разликује тиме, што он хоће да су место сабору увек сремски Карловци.

Др. Милетић подрђије и у подужем говору (који су му двапут неколико карловачки „јања“ и не свесјака прекинули, али и код народњака негодовање проузроковало) разложио је, шта је одбор руководило, те је Нови Сад за место сабору предложио. За њим је мотиโวао свој предлог Пуљо и предлагао, да идући сабор сам себи одреди место где ће саборисати.

Владика Грујић брани свој предлог с три тачке. 1. са историјског, 2. духовно-моралног и 3. економног гледишта.

Ристић држи да би по достојанство сабора и патријарха, као поглавице црквеног по најбоље било, да се увек сабор тамо држи, где је седиште и столица патријархова, да неби патријарх у противном случају принуђен био номадизирати (Кенгелац: Selhr gut.)

Ратковић држао је читаво предавање из „писане“ црквене историје са китњастим фразама, које чешће проузрокова општи смеј.

Кукић прота усваја предлог Ристићев.

Грић жели, да сремски Карловци остану увек место српском сабору, јер вели чудно је под издрелом топова саборисати.

Тај његов предлог побје др. Л. Костић, наводећи да би довољна била и једна компанија бака, да сабор растера, кад би д' тога дошло.

Лудацић и Иса Павловић прихваћају предлог Пуље.

Сандић брани редакцију, и примећује владици Грујићу, како није бранио свој предлог и са народног гледишта.

Почем се још више говорника пријавило,

а већ 2,14 часа превалило, то на предлог сабора заврши председник седницу, и сутра у 9 часова закаже.

Палацки-јеве мисли о уставној Аустрији.

„Бечки модерни и политички блетет јест пука лагарија и превара. Он сања о либерализму и не иште тобож ништа од Чеха, да признају устав и да дођу у држав. веће.

Али држав. веће, које он мисли, није никакво држав. веће, устав, који он увекоси, није никакав устав, а његов либерализам је по најпре само несито грамење за господарењем.

Тако названо држав. веће, то је некакав средњом неправичних и неправедних избора састављен скуп посланика неколиких немачких земаља, који си диктаторску власт над Чешком силом присвајају.

Тако названи устав није ништа до некакав вешт удешен политичан организам, да једно племе друго, а једна партаја другу гњочи.

Либерализам, који полицију и цандаре, нижајше судије и тавничаре за подпору узимље, то је најбезобразнији и најгнуснији деспотизам, што га је и кад било.

Ко у држав. друштву хоће да господари, тај није пријатељ слободи: јер господарење једних необлавно претпоставља робство других, над којим се има господарити, а где је само господара и робова, ту о слободи не море ни говора бити. Кад дакле Немци и Мађари над Славенима и Романима у Аустрији и Угарској господаре, па при том и опет хоће слободоуљем да се хвале, онда је то и једно и друго или глупост или бестидна перфидија.

Позивање Чеха да дођу у тако названо држав. веће изволвира у себи укинуће Чешке и крајње распаднеуће у државну форму, која је тако нова и неспретна, да још ни прикладно име за то нису умели изнаћи: час се вове цислајтанска, час западна половина Аустрије и ако се на пр. у њу и Буковина рачуна. Ту се дакле ради око медиатизирања до јако суверене круне Чешке, да се уништи тисуће годишња историјна и политична индивидуалност чешке краљевине и да на покон каква друга народност чешку абсорбује. Јер тако названи децемб. устав фактично претвара чешку краљевину у прави цислајтански департамент и налаже јој, да његове законе прими. У том лежи одрицање и укидање чешке народности за навек: јер народ, који свој језик у законодавству и администрацији ни у слободној држави опуноважити не сме, тај пре ил' после не море избећи. Ко пак на свету има право, да Чесима њихову народност одузима?

Због незадовољства, што су Јосифове централистичне тежње у Чешкој изазвале, дао је цар Леополд II. 12. авг. (по рим.) 1791. овој земљи свечано и писмено уверење, да се од сада никакве измене у чешком уставу без прислушања чешких сталних носу чинити, нити ће се чинити. Ово уверење је и сад још живући цар Фердинанд (као краљ Чешке IV.) при својој крунидби септ. 1836. нагласно заклетвом потврдио. Ко се сме усудити, да му обвезу снагу одриче?

Стара максима: „regnum regno non praescribit leges“ важи и кад се опште овако: „gens genti non praescribit leges.“ Па откуда господ из доње и горње Аустрије, она из Штирије и Галиција и т. д. доводе право, да Чесима законе прописују? Природа им тога не даје, а историја још мање. Па ни влада ни није могла оно пружити, што и њој самој не пристоји.

Имајући повремене околности на очима беху Чеси од 1848 овамо својеволно свакад готови, да ступе са осталим земљама монархије у преговоре о каквом уставном modus-u vivendi. У свако доба су били вољни, да даду држави, што је државино, само кад би се и земљама и народима оно дозволило, без чега за свој народни обстанак не могу бити: али су увек и свакад наизменично при том само кад на грубље кад на финије грамење за господством.

Они пресветовски сувременици који још и сад тврде, јер у Бечу имају за то силе и праксе, да могу у свако доба и по њезу Чехе гонити — те људе није вредно овдека ни спомињати. Јер у давашње време тешко да ће се више какав еридендер наћи, који би тако названо песничко за истинито право прогласити смео.

На бечком двору светли натпис: „Justitia regnum fundamentum,“ а познато је, да се justitia оснива на пречи: „Што не желим да ко теби учини, не мој ни ти другом чинити.“ Одуземо ли пак ту основу модерној државној згради Аустрије, питање је, колико ће се још моћи одржати проти долазећим бурама?

Чеси су од памтивека доказе о својој приржоности у биљу давали: у пркос тому бивају они и бивају у Аустрији на очима владе непрестано дражни, пресирани и ружени; њихова народна част важи у Бечу за толико, да сваки на њу насрнути може, и они се по најпре само непријатељским поступањем награђују. Па ипак се они до петог часа не престану надаху, да ће се једном и опет до

увиђаности доћи, да је правичност и равно право за све најбоља политика по Аустрију. По што су дакле и по ново пехар оманути нада до два ишлили, чудо би и било, кад неби на послетку равнодушно посматрали опасност, у коју се држава сама баца и кад би за њеном пропању сузним оком заплакали?

Али то је извесно, да они никад и ни до века неће бити виновници народног и од других им пожеланог самоубиства.“

У Бечу 17. (29.) маја 1870.
Фр. Палацки.

ДОПИСИ.

М—и. Из Срема 20. маја. Овде се пажљиво прати већање нашег сабора у Карловци, и с радошћу је поздрављен први напредни корак, да сабор у будуће своје владике — бира. Здрава свест, чист разум победу одржала, те дао Бог да тако све и надаље пође и буде. Жељно се у нас ичекује да се реч час пре поведе о дотацији нашег оштенства, а зато највише што је много наших општина које по по оном саборском преко ноге решењу, које сад постоји, плаћају људи четвртину од пореза, што је још више него — много, јер кад једна обитељ има порезе годишње 24 ф. а за свештеника истој мора 6 ф. да плати годишње, то већ онда превазилази границу умерености; у то код нас су се умешале и политичке власти, екекуције се воде, људима се продају најпробитачније и потребитије ствари, а немво удес да се силом све то купи оружаном људима, и онда путем немилог „добоша“ буд зашто — продаје. Овоме вду треба час пре доскочити, јер нећемо рећи да се оваким непромерним начином правослађе руши, што знамо да је сваког Србина светиња: вера, црква у души, већ зато што се овим даје на углед туђем свету у својој голотињи видети какве у нас још и данас могу бити саблазни. Знано је у нашем свету да је овакав неспоран закључак могао само онакав нескладан сабор донети као што беше год. 1865. где је команда било и где су се људи као луткови, на миг овога или онога окретали.

Но што тада беше, сада већ више није, добра воља чиста свест у нашем народу све поруши, и много нећемо прорећи ако кажемо, да ће тај сјај све што је неваљало за здрави и напредни народа нашег живот, поколебати. Уздамо се у овом толико важном предмету, да ће се и наше, ако не све а оно многе општине сабору обратити, што је преко нужно, дочим наш народ у свима крајевима живи те су му равни доходи и још развија средства; па баш и зато не чекајмо већ што пре ваља да сабору на среду дођемо и речемо наше жеље и потребе у том погледу, те да толико сабору у том преважном предмету олакшамо.

Одавде ће од општине бити представки на сабор у погледу дотације свештеништва, а и сам ћу вам ухолоко опште мњење савнам од моје стране јавити; а тиме пре што сам се уверио, да ова садања дотација и утеривање на наплату исте путем оружаном силом долге ће стерати, да ће наше св. цркве празне о највећим правичницама бити; јер у нас последица вели: „прама глави и оца по глави“, а „оче наш“ нас учи и вели: „не воведи нас во искушеније“.

Завршујући велим: пробали смо доста, у пробању више од ичекивања дочекали, па сад хајд једном средњом да пођемо, па шат пожелану цель постигнемо?

ТЕЛЕГРАМИ УРЕДНИШТВУ „ЗАСТАВЕ“.

Карловци 28. маја. У данашњој седници довршена је дебата о редакцији одборског предлога за устројство сабора. Већином гласова примљен нов чланак од г. Пуљо предложен, који гласи: место сабору одређује сабор. Даље је поименце гласано на предлог одбора, који „место је сабора Нови Сад“ са 34 противу 30 гласова одбачен. Даље је гласано поименце на исправак господина Пуљо, „да устројство сабора изостане одредење места сабору“ би са 55. гласова противу 8. усвојен; дебата око реда, којим ће се на тај исправак, и на исправак владике Грујића гласати, као и о формулсању питања, би жестока, урујана. Седница је трајала од 10 до 2¹/₂ сата.

НОВИЈЕ.

— Код у стаха, које је талијанска влада у Ливорну уапсили, наша је цео план, устанка и млога Мацинијева писма. — Код Пиве сударила се једна усташка чета од 25 момака са жељезничким званичницима.

— У Цариграду 24 о. м. догодио се ужасан пожар, који је са неписаном брвином знатан део вароши обуео. Више знатији зграда, црква, мошеја и више хиљада кућа заједно са силним стовариштима разне и богате робе посташе жртва пламена. Многи људи платише животом и целокупна штета износи више милијона.

— У Мадриду демонстроваше до 5.000 присталица Експартера. На заставама беше написано: „Нек се испуни народна воља! Побода демократском праву и врлини!“

— У Португалској Салданха захтева, да се кортеси конституирају и војска на 30.000 повик. Он неће да прими талијанског конзула, него вели, да ће непосредно са Флоренцијом у додиру стојати.

— Почем уставна левица у франц. законодавном телу није хтела примити услове Гренија, то се подељене левице у две фракције, као свршено дело сматрати може.

— „Ла Тирки“ пишу, да ће цар Александар овог лета из Бесарабије посетити Цариград.

— Из Загребја јављају, да су разрешене певачке задруге „Коло“ и „Зора“ у Крижевцу даље банкет. Варош је била сасвим осветљена. 170 странаца учествоваше на банкету. Штросмајеру и Вончизну послате су брвојавне поверенице. Јако оделене жандара чувало је, да се недогоде политичке демонстрације.

ПОПРАВКА.

У предлогу саборског изборног реда, који је у последњем броју „Заставе“ штампан, има ови погрешака, које исправљамо:

У §. 3. стоји: „из Вудимске дијецезе 1“, а треба да стоји: „2“ (т. ј. световна заступника).

У §. 5. треба место Вуковар да стоји: Далм.

У §. 6. треба место Вуковарски срез, да стоји Далмски срез; даље у истом §. стоји: у вршачкој дијецези: Вршач, Вршачки и Алибунарски срез 1., Перлески и Томашевачки срез 1., Панчево, Панчевачки и Ковински срез 1.; а треба да стоји: Вршач, Вршачки и Алибунарски срез 1., Белоцрквански и Ковински срез 1., Панчево, Панчевачки и Перлески срез 1.

У §. 10. позива се на §. 8. а треба да стоји: §. 9. Што молимо, да сена знање уаме.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У КАРЛОВЦИМА.

У суботу 30. маја: „Савет гратис.“ Шаљива игра у 1 радњи од Чарлеса Денса, са енглеског превео С. После тога: „Ћушка по што по то.“ Шаљива игра у 1. радњи, за српску позорницу прерадио Ђ. Рајковић.

У недељу 31. маја: „Стари бака и његов син хусар.“ Позоришна игра у 3 радње с песмама, написао Ј. Сигетија, за српску позорницу удедио Ј. Ђорђевић и Л. Илић.

У понедељник 1. јуна: „Јелисавета кнегиња црногорска.“ Драма у 5 радња, написао Ђ. Јакшић, за српску позорницу удедио А. Хаџић.

У среду 3. јуна: „Максим Црнојевић.“ Трагедија у 5 радња, написао др. Лаза Костић, за српску позорницу удедио А. Хаџић.

Извештај

прве Бачке трговачке и прометне банке у Новом Саду за месец мај 1870.

У л а з:

Готовина 30. априла	5884.20
Уплаћене менице	77703.67
Улови на књижице	122207.67
Уплаћене ескета	4065.—
Осигуравајући рачун вер. задруге	475.—
Уплаћиване на непокретности	45.84
26 веровника	156.919.60
Камата	2.138.55
Провизија	1072.78
Пристојба	3.—
Скупа	370.515.31

И з л а з.

Трошкови	801.43
Предујам на ескете	10.800.—
Зајам на менице	112.109.89
Одплата на књижице	53.660.03
Плаћене камате на деонићаре	248.—
Плаћене дивиденде на деонићаре	526.—
Зајам на непокретности	400.—
31. дужника	178.854.81
Плаћена камате	38.44.88
Плаћене провизија	1.90
Готовина благајне 30. маја	9.267.27
Скупа	370.515.31

У Новом Саду 1. јунија 1870.

Књиговодство прве бачке трговачке и прометне банке у Новом Саду.
КЛЕМЕНЦ ТИТЕЛВАХ.

Извештај

Панчевачке штедионице за месец мај 1870.

Примање.

Готовина прошлога месеца	34.553.23
Улови овога месеца	89.066.22
Уплаћене менице	110.578.20
„ „ реал. кредата	1.950.—
Есконт меница	3.016.66
Уплаћени зајмови на непокрет.	1.400.—
Уплаћене вађеине	63.—
Камате зајмова на непокретности	242.08

Камате на вађеине	9.69
Рачун наруџбине	4.30
Два веровника	12.184.95
За писарину	1.—
Штампа	8.80
С.	253.078.13

Издавање.

Враћени улови овога месеца	71.827.52
Камате на улоге	382.22
Есконтирате менице	143.434.20
Есконт. менице реалног кредита	5.400.—
Вађеине на папире	608.—
Исплаћени делимци акционарима, за периоду од 1. августа 1868, до 31. децембра 1869.	400.—
Један дужник	12.000.—
Трошкови	51.90
Плата	246.66
Готовина за идући месец	18.727.63
С.	253.078.13

Панчево 31. маја 1870. по н. кал.
Панчевачка штедионица.

Трговина и обртност.

Петта 26 маја. Због јаке понуде и доброг промета, цене жита скочиле су за 10 н. према завршној цени од прошле суботе. У извозној радњи такође је било добре прође. Ражи је умерена цена; Кукурузу слабија, — другим родовима зрна непромењена.

К у р в е ф е к т а.

Уг. жељез. ваљак а 120 ф.	нов.	111.—	роба.	111.25
Англо-унг. банка	—	95.—	—	96.—
Уг. обитељ кредит. банка	—	86.—	—	87.—
Фрнко-уг. банка	—	55.—	—	55.70
Уг. зем. банка	—	—	—	—
Уг. зем. банкарска кредитна банка	—	80.75	—	81.—
Акције српске банке	—	65.—	—	66.—

Телеграм бечке берзе од 27. маја.

5 проц. метал.	—	—	60.25
5 „ „ мај.	—	—	—
5 „ „ нов.	—	—	—
5 „ „ нпр. мај.	—	—	70.10
1860 Арж. звј.	—	—	96.65
Анц. нпр. банке	—	—	721.60
Кредит. азије	—	—	254.—
Лондон	—	—	121.30
Сребро	—	—	119.75
Душата	—	—	5.77
Уг. Револуције	—	—	79.75
Темпаш.	—	—	78.75
Брдељске	—	—	76.25
Хрв. слав.	—	—	83.50

Стање воде:

Пешта, 23. маја	7' 10"	преко 0.	ветров.
Појун, 23. „	3' 0"	—	суво.

ОГЛАСИ.

О г л а с.

Чурушка православна црквена општина у седници својој од 23. фебр. закључила је да цркв. ограду, порту, која би са западне стране 31 а са северне 37 дугачка била, подигне. Иста зграда односно вид, цока да буде три стопе заједно са реганим наменом, који би на површини зида дошао од доброг материјала; а над овим имале би доћи 5 стопа дугачке од кованог гвозђа палице, 2 палице од истог материјала, и то једна на западној страни од рогља иза 8-г ета и друга на северној стр. од рогља иза 14-г ета такође имале би доћи.

Услед тога позивају се сви вештачи, да изволу план заједно са предрачуном до 20. јуна о. г. изготивити, и овде у исти дан кад ће се и јавна дражба држати, поднети, 10 проц. вадјум. Само онај план који општина уважи, наградиће се. Чурут, 3. маја 1870.
Стеван Јанковић Марко Катић
первова. 176-6-6 председник.

САМО НА НЕКОЛИКО ДАНА!

У гостијони код царице Јелисавете изложено је више хиљада мустри тапета за видове (Wandtapeten), француски фабриката од К. Х. Луидја и другова из Беча; које поштвана публика бесплатно може видети.

Једна соба у величини од 80 квадратних стопа да се тапечира, стоји 12 фор. Дрвени чардаци и салони по најумеренијој фабричкој цени. — Осим тога препоручујемо пошт. публици наш најновији препарат за сушење дуварава као вавредно практично средство. 190—1—1

ПАВЛЕ АРСЕНИЋ

у ИЛОКУ,
препоручује особито доброг старог природно слатког црног сремског самотока (Ausbruch) вина, од којег се у свако доба на акон по 35 ф. а. вр. на двоцлашу 1 фр. 20 н. добити може, свака писмена порука брво и тачно ће се извршити. 188—1—6

БРАЋА КИНДЛ И АРСЕНИЋ

у ИЛОКУ,
јављају поштваној публици да су ово дана кречану од најбоље врсте камена која се на Дунаву налази, отворили, у стању су са најнижом ценом и сваке врсте количином у свако доба послужити свака писмена порука умољана да се на Павла Арсенића обрати. 189—1—6

Платонова штампарија у Новом Саду 1870.